

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Io. Freinsheimii Commentarii in libros svperstites Q. Cvrtii Rvfi

**Freinsheim, Johann
Curtius Rufus, Quintus**

[Argentorati], [circa 1639 oder später?]

Cap. 7

urn:nbn:de:bsz:31-103771

alii diligentius, & vel hesitantem me confirmant sine mea laude, vel refellant errantem sine mea fraude. Acidalius. Cuius notam quamuis haud approbarem, tamen inferui, quia in locofane obscuro, nihil occorrebat aptius, & dignae videbantur Viri sane Docti dubitationes, quibus animum alii aduerterent. Postea vero incidi in locum Arriani, ex quo fere decidi possunt. Est autem 3, 5, 13. *Alexander omnes iam copias conuictas habens in Bactra mouet. Eo loci Philippus etiam Menelai filius ad eum ex Media venit, equites mercenarios habens, quibus ipse praerat, & Thessalos, qui voluntarii remanserant, ac peregrinos Andromacho duce.* Sic igitur se res habet. Ab hac urbe degresso, non tamen iam capta, sed in prima profectioe cuius supra 6, 6, 25. meminit (sic enim proxime conciliatur Arriano) occurrerunt noui milites. Horum praefecti videntur fuisse Zoilus, cuius apud Curtium; & Andromachus, cuius apud Arrianum mentio: Philippus autem summam copiarum istarum praepositus. Cum hoc igitur erant, ait Curtius, hoc est, explicante Arriano, *remanserant CXXX. Thessali, qui sponte haeserant apud Philippum: quo tempore Alexander ubi in Ecbatana venit, Thessalos equites aliofque socios in mariumam oram remisit, ac praeter integrum stipendium duo millia talentum militibus donauit. Quicumque autem illorum priuatum (siue virum potius) stipendia mereri vellent conscribi iussit, neque pauci nomen dederunt.* Arrian. 3, 4, 13. Tangit & Curtius 6, 2, 17. Hi igitur, quia deuotum nomen dederunt, sacramento iam soluti, nouos inter milites à Curtio recensentur. Et quia illi Ecbatanis dimissi, ideo posteriore loco addit Arrianus Philippum ad Alexandrum venisse *ex Media.* Peregrini autem militis ducem Andromachum fuisse, ex Curtii atque Arriani comparatione colligi potest.

6, 7, 1. **NON INTERRITVS MODO**) Vulgo, *non tutus modo*, sed statim se prodit eius lectionis tepor, quamquam Aldi iudicio bonae: ideo mutarunt varie. Acidal. inuertit ordinem *non inuictus modo, sed tutus*, quod quidem meliorem paulo sensum habet, atque à Raderio receptum est. Idem Acidal. ex vet. lectione *non interrītus modo*, cum recenti coniuncta, exaudere tentat *intētatus*. Sed hoc à scriptura longe abit, & longius adhuc à bono sensu. Non enim *intētatus* externa vi fuit, unde enim tot praelia, vulneta, pericula & deinde ridicula haec opponuntur *intētatus* & *inuitus*. Quidam Mss. habere dicuntur, *non territus modo*. Sed vera lectio est *non interrītus modo*. Alexandrum nulla vis externa terruit, nec hoc solum, sed etiam ubi ingruiisset, non vicit. Idem iam petitur domesticis insidiis, & quod hostes non potuerunt, amici molliuntur. Ita iusta verba sensus, & iustum ordinem verba consequuntur. Nam *interrītum* esse, minus est, quantum ad huic locum attinet, quam *inuitum*. Multos enim vis hostilis etsi non terruit, obruit tamen & oppressit. At hunc, quem tantum extulerat animi magnitudo, ut periculum omne despiceret, tantum fortuna, ut nulla vi superaretur, intestinum facinus petit. Inducta est haec comparatio ad duplicem finem, ut videamus nihil in humanis rebus tutum esse, & ut huc trahere liceat verba Livii 30, 44, 6, *qui suis hostem non habet, domi inuenire*: deinde ut ipsa facinoris magnitudo obiciatur animis, ex praestantia viri, contra quem admittēbatur. Atque haec pro stabilienda vera lectione necessario prolixius dicenda fuerunt. Similis illa periodus Ammiani 29, 1. f. de Valentiniano: *securus interim hostium exteriorum, intestinis pane perierat fraudibus.*

6, 7, 2. **VICTVS**) Melius cum membranis Modianis, *vinctus*. Nam ea metaphora frequens in amoribus. Sic apud Tacit. 4, 10, 2. *corrupta ad scelus Livia, Seianum Lygdii quoque spadonis animum stupro vinxisse.* Ouidius:

Ipse ego prada recens factum moulo vulnus habebor.

Et noua captiua vincula mento seram.

6, 7, 3. **PRÆSENTES DEOS**) Nicomachus ratus nihil dicturum, quod

quod cum periurio, seu violato etiam iurisiurandi sacramento esset aperiendum, iurat per *presentes deos*, qui in illo templo, ad quod deductus erat, colebantur. Non est assecutus vim verborum Glareanus, quod ingenue faretur. Ferebat ita veterum consuetudo Macedonum, ut ducti ad templum tactis altaribus & simulacris iurarent, quod erat per *presentes deos* iurare. Iustinus 24, 2, 8. *Quo perducto in sanctissimum Iouis templum veterrima Macedonum religionis, Ptolemæus sumptis in manus altaribus contingens ipsa simulacra & pulvinaria deorum inauditis ultimisque execrationibus adiurat, se sincera fide matrimonium sororis petere.* Videtur & Ovidius de Trist. 2, 53. ad formulam per *presentes deos* iurandi alludere, quamvis Augustum alloquatur:

Per mare, per terras, per terita numina iuro,

Per te presentem conspicuumque deum. Raderus.

6, 7, 4. *PIGNORA VTRIVSQUE ANIMI*) Vir Doctus Aduers. 27, 15. suspicatur leg. pign. *inuis vtriusque an. cui non accedo.* Simplicius est explicare de benevolentia, vtriusque mutuis officiis testata. sic mox n. 9. ut hoc loco *pignora animi* vocat, benevolentia pignus dixit. Altera eius coniectura probabilior, quo mox pro commississet, malebat *commissa essent.* Sed tamen vulgatum rectum est: & eiusmodi temporum enallage alibi quoque in his libris defenditur.

6, 7, 7. *IN PARRICIDIO*) Non venustius tantum, sed & rectius sit, *in parricidio*, quomodo volo profus emendari. Acidalius. Cuius iudicium sequutus est Raderus: *Facerem, si aut librorum auctoritas ad stipularetur; aut illud vulgatum plane non subsisteret.*

NEC VLLA RELIGIONE) Iurisiurando neminem ad scelus obligari passim Theologi & Icti, praesertim Canonum interpretes, prolixè docent. Seneca Herc. Oct. v. 480.

Præstare, favor, posse me tacitam fidem,

Si scelere careat: interim scelus est fides.

Græuiter C. Claudius apud Dionys. 9, 13. *Quod si vos claudestino fadere obstrinxistis, fideique mutua deos testes ac vindices adhibuistis (forsitan enim & tale quidpiam à vobis factum est) cogitate fœdus illud, si seruetur, impium esse, ut contra patriam ac cives inicum: si vero violetur, pium. di enim ad honesta & iusta non ad turpia & iniusta pacta adhiberi amant.* De Confessionis sigillo, quod vocant, prolixè Tortura Torti, ubi citatur illa Garneti vox pag. 294. *Viro favor, Leges, quæ celare hæc (insidias in principem) prohibent, apprimè esse iustas & salutare. Neque enim æquum est ut Principis salus ab alterius conscientia pendere debeat.* Adde Casaub. epist. ad Frontonem Ducæum pag. 112. edit. Francof. & Iacobum Regem Angliæ in Apologia pro iuramento fidelitatis, pag. 190. & seq.

6, 7, 9. *SUSTINERE NON POSSET*) Quis Curti gnarus dubitet eum scripsisse, si id non sustineret, & deinde glossam fuisse adpositam non posset: si id non sustineret, non posset. Vnde homines ingeniosi videntes, id non subsistere, fabricauerunt hanc lectionem, quæ iam editiones obsidet.

6, 7, 13. *NAMQUE*) Optime hæc vox connectit sequentia superioribus: de cuius elegantia alibi quoque egimus. Respondet enim tacitæ obiectiōni, aut dubitationi, & explicat quo consilio silentium & operam sponderit ille, quem toto animo ab eo scelere abhorruisse dixerat. Nihil ergo deest ante istam particulam, quod putauerat Aduersariorum scriptor.

6, 7, 15. *FORTISSIMIS*) Valde blanditur illud Mss. *fortissimus*, ut ad exoletum referas, quem ille male-fanus amator gaudio promissæ operæ sic extollat. Rectius tamen ad coniuratos refertur, quos ita commendat, ut ampliorem homini faciat

faciat animum. & tamen priori coniecturæ egregie fauet Plutarch. de amici & adulat. discrimine, cap. XXIII. *ὡς πρὸς καὶ Πλάτωνος φησὶ, τὸ ἐρεσκὲν κέλευσε τῶν ἐρωμένων οἷον &c.*

DIOXENVM) Sic exserte Pal. 2. & reliqui eodem alludunt; Editi corrupte *Diosemum*, aut *Diogenum*.

6, 7, 16. **CEBALLINO**) Sic edidit cum Mss. non, vt editi, *Ceballino*. Iuuat Plutarch. cap. 87. & Diod. 17, 79. quorum illi est *Βάλλινος*; huic *Κεβάλλινος*, vnica l.

6, 7, 17. **EX PRIMA COHORTE**) Nam plures fuisse amicorum cohortes, & quasi gradus, alijs scriptorum exemplis docet Lipsius ad illa Taciti 6, 9, 2. quem Druso fratri percarum, in cohortem suam transtulerat. quem vide. Eundem morem Eusebium de vita Constant. 4, 1. f. respexisse his verbis: *Comitum alios in primo ordine collocauit, alios in secundo, alios item in tertio*, probat Salmalius ad Pollionis Macrinam, in fine. De eodem Sueton. Tib. cap. 46. *tribus classibus factis pro dignitate cuiusque, prima sexcenta sesteria, secundæ quadringenta distribuit, ducenta tertiæ, quam non amicorum, sed Græcorum appellabat.* Vbi vide an rectius sit scrib. *sexcenta, quadringenta, ducenta.* Eius gradus amicos *τῶν μεγίστων φίλους* vocat. Plutarch. Alex. cap. 83. Ab his ergo cohortibus nomen diu post inuenerunt *cohortalini*, de quibus tit. Cod. lib. XII. quod scilicet in præsidium cohortibus ministrarent. Est enim ea rerum humanarum mutabilitas, vt & nomina summæ rerum hominumve tributa, tractu temporis sensim deoluantur ad infimos. Nam vt quisque propior cuidam dignitati sibi videtur, ita nomen eius afficitur: & cum hoc à multis fit, tanquam sede sua emotum vsque transfertur ad viliores. dum ii qui primi id gesserant, cernentes, fraudi sibi esse, si, quos ordine antissent, ab iis nomine non distinguantur; noua subinde vocabula excogitant: donec omnibus exhaustis tandem redeatur in orbem. Atque idem in vestitu animaduertas: vt illustrium pompam imitentur nobiles, horum plebei ciues: donec illi abstineant profanato & vulgato iam cultu, aliumque inceperint idem mox passurum.

6, 7, 22. **METRON**) Raderus cum Acidalio legit; *Meroni*, cum & in Constant. MS. legatur *Meron ei*. Idque præferam vulgato *Meron* erat nomen ei, in quo nulla Curtianæ uenustatis in oratione disponenda uestigia. Ita his hoc ipso cap. *Nicomacho* erat nomen: *Cebalino* erat nomen.

6, 7, 27. **DECVRRISSE**) Bong. malebat *detulisse*. sic mox num. 31.

6, 7, 28. **ITEM**) Forfan iterum. Acidalius. Quem sequutus Raderus sic expressit. Sed certe fuit *item item*, hoc est *identidem*, vt nunc malunt scribere. Scripius enim quaesit, vt solet ubi obiicitur animo res inopinata, & minime expectata. *identidem* est subinde repetitis vicibus. sic infra 6, 9, 24. *Soletis identidem à me petere.* Firmat emendationem & quod sequitur: *perseuerante eo affirmare*, quod arguit non semel interrogatum fuisse.

CARISSIMO) Vt patet ex Plutarcho cap. 16. & 19.

6, 7, 33. **VVLTV**) Alias enim, vt ait Seneca Controu. 2, 13. *Magna consilia non bene vultus tegit.* Vide supra ad 3, 6, 9. & parallela.

LEVI AUCTORI) Sane futilis hæc excusatio quæ & infra 6, 8, 10. & c. solide confutatur. non enim Philotæ conueniebat ponderare auctoritatem indicis, sed regis, ad quem illum audita detulisse oportuit. Nam leuibis momentis summa verti constat, & *vel minus insidijs patere regem.* Ergo Claudio apud Suet. 37, 1. *Nulla adeo suspicio; nullus auctor iam leuis existit, à quo non mediocri scrupulo iniecto ad cauendum* (hactenus bene) *uiscendumque compelleretur.* Hæc igitur ad Principem deferenda, cuius prudentiæ est dispicere, quam similitudinem veri habeat indicium. Qua in re laudabilis

dabilis est Iuliani prudentia, apud Marcellin. 22, 23. A quo delator eiusmodi, qui municipem quendam rerum nouarum apud Imp: arguebat; *iussus est ut vilis, ardua rei vilem incusans, abire tacitus & innoxius.* Vide mox ad 6, 8, 10.

6, 7, 34. *NON FVISSE RETICENDA: COMPLEXVSQVE REGEM.* Valde hic festinantur omnia, defensio, obiectorum remotio, preces, complexus etiam, atque interim nullae Alexandri partes. Ego nihil video quod mutare sententiam cogat, qua olim ante verba, *cum Dymnus*, aliquid intercidisse credidi. Nam quomocumque interpreteris, non sane cohæret oratio, & omnino non omittit Curtius interserere verba regis. Deinde quid hoc, quod nulla dum impetrata venia in amplexus regis ruit, itane solent supplices, quibus laesa maiestatis crimen intenditur? Si genua complecti fecisset, scirem quid diceret. At hoc quod dicit valde dubito, an licuerit etiam *carissimo quondam amicorum.* Ipse quidem infra 6, 10, 11. non regem se amplexum dicit, sed *dextram eius.* Sane pro Tiridate magni regis fratre, rege ipso, anxie paciferebantur Parthi apud Tacit. 15, 31, 1. *ne complexus prouincias obtinentium arceretur.* Seuerus, teste Spartiano cap. 2. *quum eum quidam municipum suorum Lepitanius, praecedentibus fascibus, ut antiquum contubernalem, ipse plebeius, amplexus esset, fistibus eum sub elogio eiusdem praconis cecidit; Legatum P. R. homo plebeius temere amplexi noli.* Tanti amplexus praedium aestimabatur, erga prouinciales: immo erga regem exterum. Idne temere licuisset subito aduersus suum regem, eumque Alexandrum, supra mortale fastigium se efferentem, nec iam Philippi, sed Hammonis filium? Ego iane (quando haec studia ad vitæ communis usum produci possunt & debent) valde pro scholasticofacturum putem, qui in eiusmodi periculo Curtianum hunc Philotam imitaretur, quantacumque etiam prius gratia florisset. Ergo geminas hic lacunas intercedere suspicor, alteram ante *cum Dymnus*; alteram ante *complexusque.*

6, 7, 35. *VIDERI SIBI.* Si tollas illud *sibi*, ex vulgari vsu vocem *videri* transfers ad forensem, quo & vsus Curtius tam hic, quam infra 6, 11, 34. *satis questum videri.* *Videri* enim iudicis vox est, causâ cognita pronuntiantis. Clarum id ex Cicero. Academ. quaest. 2. 47. *vbi quæ iurati iudices cognouissent, ut ea non esse facta, sed ut videri pronuntiarent, à maioribus institutum ait.* Sic apud Festum; *parium causis videri pronuntiat magistratus, cum de consilij sententia captis quem condemnaturus est.* Sic intelligendus Cassius apud Tacit. 14, 43, 4. *Pronuntiamus vltro, dominum iure casum videri.* l. 4. C. ad l. Corn. de Sicar. *cum qui inferendæ cadis voluntate præcesserat, iure casum videri.* Plin. 14, 13. *Cn. Domitius iudex pronuntiauit, mulierem videri plus vini bibisse, quam valentinis causa.* Vide omnino Cuiac. obseru. 3, 26. Polletum in histor. Fori Rom. 5, 15. & Sauaron. ad Sidon. Epist. 3, 12.

6, 8, 2. *IN PAVCIS.* Adeo ut æquipararet eum Hephæstioni, quem quantum dilexerit, satis ostendit Curtius infra 10, 4, 11. hunc *φιλῶντα ἑωδῶν*, Alexandri amantem, Craterum *φιλοβασιλέα* regis amantem appellans. Plutarch. c. 87. Diodor. 17, 114.

6, 8, 3. *IACANTIONE VIRTUTIS.* Qua nulla res penitus incendit principum animos, qui nullo modo pari possunt, se à subditis magno beneficio obligatos videri. Idem attulit perniciem Silio: de quo Tacit. 4, 18, 2. *Credebant plerique auctam offensionem (Tiberii) ipsius intemperantia, immodice iactantis, suam militum in obsequio durauisse, cum alij ad seditionem prælaberentur, & quæ ibi sequuntur notatu dignissima.* De Philotæ iactantia etiam apud Plutarch. cap. 86: cum apud Damascum recepta esset præda, quo tamen loco Plut. fugit ratio, eodem tempore illud, atque hoc, de quo nunc agimus, accidisse. Porro quantum ea res damni adferat ministris regum, exemplis multis ostendit Gruter. cap. 33. diseurs. in Tacitum. Cui iange istud ex Iosepho 19, 7. de Sila: *in familiaribus colloquiis molestus erat regi Agrippa inuicem extollens*